Europadomstolens domar*

Under januari–februari 2022

*Av jur.kand. Anna Rogalska Hedlund***

Den 24 februari 2022 förändrades Europas säkerhetsläge dramatisk när Ryssland påbörjade en invasion och gick till väpnat angrepp mot Ukraina. Redan dagen därpå beslutades att Rysslands rätt till representation i Europarådet skulle suspenderas. Den 15 mars 2022 uttalade Europarådets parlamentariska församling enhälligt att Ryssland inte längre kan vara en medlemsstat i organisationen. Samma dag informerade Ryssland om sitt utträde ut Europarådet. Dagen därpå beslutade Europarådets ministerkommitté att utesluta Ryssland efter 26 års medlemskap.

2014, i samband med Rysslands annektering av Krimhalvön, fråntogs Ryssland sin rösträtt i den Parlamentariska församlingen. Ryssland svarade då med att inte betala sin medlemsavgift och hotade med att utträda. 2019 återfick Ryssland sin rösträtt i den Parlamentariska församlingen. Då menade många företrädare att Rysslands medlemskap gjorde mer nytta än skada och att bland annat Europadomstolens jurisdiktion var ett värdefullt verktyg för att Ryssland skulle utvecklas i mer demokratisk riktning. I nuläget är det knappast någon som har sådana förhoppningar längre.

Den 1 februari 2022 trädde tilläggsprotokoll nr 15 i kraft vilket innebär att tidsfristen för att klaga till Europadomstolen numera är fyra månader i stället för sex månader. Tilläggsprotokollet innebär också att subsidiaritetsprincipen uttryckligen läggs till konventionstexten, vid slutet av preambeln. Europadomstolen betoning på staternas primära skyldighet att säkra att rättigheterna i konventionen respekteras är dock ingen nyhet. Ända sedan avgörandet *Kudła mot Polen* (dom

* Utgiven med bidrag från Institutet för Rättsvetenskaplig Forskning.

** Översikten omfattar perioden januari till februari 2022. Närmast föregående översikt var införd i ERT 2022 s. 141 ff. – De fullständiga texterna till de domar som kort refereras kan sökas på Europadomstolens hemsida http://hudoc.echr.coe.int. – Följande förkortade benämningar används i rättsfallsöversikten: Konventionen = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europadomstolen = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. – En dom från en kammare vinner laga kraft enligt artikel 44:2 i konventionen dvs. om parterna förklarar att målet inte kommer hänskjutas till stora kammaren, om hänskjutande inte begärs inom tre månader eller när panelen avslagit begäran om hänskjutande. Ett beslut om avvisning av ett mål eller en dom från en kommitté kan inte hänskjutas till stora kammaren.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

26.10.2000) har Europadomstolen inskärpt innebörden av staternas skyldighet att tillhandahålla effektiva rättsmedel till enskilda som vill hävda sin rätt. På senare år kan man också urskönja en allt tydligare tendens att ställa högre krav på de inhemska avgörandenas proportionalitetsbedömningar och avsaknaden av uttryckliga avvägningar mellan motstående intressen har allt oftare varit en avgörande faktor för att en kränkning har ansetts föreligga.[1]

1. Lee mot Förenade kungariket (beslut 06.01.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), tanke-, samvets- och religionsfrihet (artikel 9 i konventionen) och yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) och förbudet mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – bagare vägrade att göra tårta med gaybudskap

Klaganden var kopplad till en HBTQ-organisation på Nordirland. I samband med ett födelsedagskalas beställde han en tårta med texten ”Support Gay Marriage” som han betalade i förskott. Dagen därpå ringde bageriet upp och sa att de på grund av sin religiösa övertygelse inte skulle göra tårtan och att de skulle betala tillbaka pengarna. Klaganden väckte talan för avtalsbrott. Bageriet åberopade till sitt försvar sin tanke-, samvets- och religionsfrihet enligt artikel 9 i konventionen och sin yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen. Den två första domstolsinstansen gjorde bedömningen att det hade utgjort diskriminering att inte fullgöra beställningen. Enligt dessa saknades bageriet en rätt att utöva sin religion i kommersiella sammanhang om det stred mot andras rättigheter. Beträffande yttrandefriheten menade domstolarna att denna inte aktualiserades eftersom bageriet inte behövde stödja, främja eller dela klagandens åsikt. Högsta domstolen kom dock till motsatt slutsats och menade att det inte rörde sig om diskriminering på grund av sexuell läggning eftersom skälet till att bageriet nekat att genomföra beställningen inte berodde på klagandens sexuella läggning utan på budskapet som bageriet behövde sprida. Även om bageriets nekande att genomföra beställningen skulle ha utgjort diskriminering på grund av politisk åsikt så menade Högsta domstolen att den gällande diskrimineringsförordningen inte kunde tolkas så att en ägare till ett bageri var skyldig att uttrycka ett meddelande som denne var djupt oenig om.

Europadomstolen avvisade klagomålet men hänvisning till att klaganden inte hade åberopat den konventionsrättsliga argumentationen vare sig uttryckligen eller i sak inför de inhemska myndigheterna. Klaganden hade med andra ord inte uttömt inhemska rättsmedel och de inhemska domstolarna hade därför inte getts tillfälle att yttra sig över de konventionsaspekter som åberopats inför Europadomstolen.

[1] Se t.ex. *Savran mot Danmark* (dom 30.11.2021, stor kammare) och *Anatoliy Marinov mot Bulgarien* (dom 12.02.2022) refererat nedan.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

2. Freitas Rangel mot Portugal (dom 11.01.2022)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – journalist kritiserade domar- och åklagarförbund för att blanda sig i politik och bryta sekretess

Klaganden var en välkänd journalist i Portugal. Under ett vittnesmål inför en parlamentarisk kommitté riktade han kritik mot fackförbund och intresseorganisationer för domare och åklagare och menade att dessa läckte sekretessbelagd information och blandade sig i politiken. Ett fackförbund och en intresseorganisation väckte talan mot klagande för förolämpning av juridisk person. Klaganden dömdes till 6 000 euro i böter. Skadeståndet till de kärande organisationerna sänktes i överinstansen från 50 000 euro vardera till 10 000 euro vardera. Högsta domstolen höjde dock skadeståndet till 25 000 euro vardera med hänvisning till skadan på organisationernas rykte.

Europadomstolen konstaterade att båda organisationerna var välrenommerade och de bjöds ofta in att dela sina åsikter i juridiska frågor inför parlamentet. Europadomstolen erinrade dock att juridiska personers rykte inte åtnjöt lika starkt skydd som privatpersoners. Klagandens kritik mot organisationerna var dennes åsikter snarare än påstådda fakta. Hans kommentarer kan ha tolkats som en bredare kritik av rättsväsendets intervention i politik och media. Europadomstolen erinrade att politiska yttranden åtnjöt ett särskilt starkt skydd i Europadomstolens praxis och att den utdömda boten och skadeståndet hade varit fullständigt oproportionerliga och måste ha medfört en ”chilling effect” på det politiska samtalet. Europadomstolen fann därför en kränkning av klagandens yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

Jfr *Regional Air Services S.R.L. och Ivaşcu mot Rumänien* (dom 22.02.2022) där det inte ansågs utgör någon kränkning av ett flygplatsföretags rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen att en talan mot flera tv-program och tidningsartiklar avslogs av inhemska domstolar. Se även *Mehmet Çiftçi and Suat İncedere mot Turkiet* (dom 18.01.2022) där en intagen fick en disciplinär sanktion för att ha sjungit och läst dikter till minne av fängslade som minst livet och *Karuyev mot Ryssland* (dom 18.01.2022) där klaganden fick ett 15 dagar långt frihetsberövande för att ha spottat på ett porträtt av Putin vilket ansågs utgöra en kränkning av yttrandefriheten.

3. Ekimdzhiev m.fl. mot Bulgarien (dom 11.01.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – bristande lagstiftning vid hemlig övervakning

Klaganden var två privatpersoner och två organisationer. De klagade på brister i lagstiftningen avseende hemlig övervakning. Två av klaganden hade även tidigare med framgång klagat till Europadomstolen på den bulgariska övervakningen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

I förevarande fall bedömde Europadomstolen att lagstiftningen gav bristfälliga garantier för att övervakningen endast skedde för nödvändiga ändamål och för hur lagring och tillgång till kommunikationsdata skulle ske. Det förelåg därför en kränkning av rätten till skydd för privatliv enligt artikel 8 i konventionen. Europadomstolen betonade också att det krävdes ändringar i den inhemska lagstiftningen i enlighet med artikel 46 i konventionen.

4. Atristain Gorosabel mot Spanien (dom 18.01.222)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) och rätt till rättegångsbiträde (artikel 6.3c i konventionen) – dömd för uttalande från förhör som hölls utan försvarare närvarande

Klaganden dömdes till 17 års fängelse för medlemskap i en terroristorganisation (ETA) och innehav av explosiva ämnen. Vid ett tillfälle hördes han av polis utan närvaro av sin försvarare. Uttalanden han gjorde vid det förhöret låg senare till grund för den fällande domen.

Europadomstolen konstaterade att det saknades en individuell prövning eller angivna skäl till varför klaganden inte hade haft sitt offentliga biträde närvarande vid det relevanta förhöret. Försvarets invändningar om detta hade inte heller bemötts under rättegången. Europadomstolen fann därför en kränkning av rätten till en rättvis rättegång och rätten till rättegångsbiträde enligt artikel 6.1 och 6.3c i konventionen.

5. E.M. m.fl. mot Norge (dom 20.01.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – omhändertagande av barn vid misstanke om fysiska och sexuella övergrepp

Klaganden var en moder och hennes två barn. De två barnen omhändertogs akut med anledning av oro för fysiska och sexuella övergrepp. Omhändertagandet fastställdes av domstol som hänvisade till allvarlig vanvård och fysiska övergrepp men som inte kommenterade de påstådda sexuella övergreppen. Vid ett överklagande tillerkändes föräldrarna umgänge i två timmar två gånger om året. Omkring tre år senare begärde modern att omhändertagandet skulle upphöra. Socialtjänsten beslutade dock istället att modern skulle fråntas umgängesrätt och vårdnad bl.a. med hänvisning till att modern hade exponerat ena barnet i sociala medier hundratals gånger vilket hade varit stressande för barnet. Vid en överprövning i domstol konstaterade domstolen att modern gjort vissa framsteg men att avbryta omhändertagandet och ge förnyade umgängesrättigheter likväl vore i strid med barnens bästa. Överinstanserna nekade prövningstillstånd.

Europadomstolen konstaterade att det hade rört sig om allvarlig vanvård och fysiska övergrepp. De inhemska besluten att frånta modern all rätt till umgänge

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

med båda barnen var väl underbyggt av utlåtande kring barnens psykiska situation. Modern hade även förvärrat situationen genom att sprida personlig information om barnen på internet. Vid en samlad bedömning fann Europadomstolen ingen kränkning av klagandenas rätt till skydd för familjelivet enligt artikel 8 i konventionen.

Jfr även *A.L. m.fl. mot Norge* (dom 20.01.2022) och *D.M. och N. mot Italien* (dom 20.01.2022) där Europadomstolen däremot fastställde en kränkning av rätten till skydd för familjelivet enligt artikel 8 i konventionen.

6. Sy mot Italien (dom 24.01.2022)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till frihet och säkerhet (artikel 5.1 i konventionen), rätt till ersättning (artikel 5.5 i konventionen), rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) och rätt till individuella klagomål (artikel 34 i konventionen) – underlåtenhet att flytta psykiskt sjuk intagen

Klaganden led av psykiatriska diagnoser, bl.a. personlighetsstörning och bipolär sjukdom. Han begick diverse brott och frihetsberövades därför. I ett skede bedömdes att han skulle placeras på ett särskild center. Trots upprepade domstolsorder verkställdes inte överföringen förrän 35 dagar efter det att Europadomstolen, i enlighet med regel 39 i domstolens arbetsordning, har begärt en överflyttning. Han hade då vistats i ett vanligt fängelse i nästan två år.

Europadomstolen konstaterade att klagandens hälsotillstånd var oförenligt med en vistelse i ett vanligt fängelse och den långa vistelsen i ett vanligt fängelse utgjorde en kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling i artikel 3 i konventionen.

Under perioden då klaganden inte överfördes till det särskilda centret utgjorde frihetsberövandet även en kränkning av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5.1 i konventionen. Avsaknaden av verkställighet av domstolordrar utgjorde dessutom en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen.

Europadomstolen konstaterade vidare att det saknades praxis som visade att det gick att få ersättning för det felaktiga frihetsberövande på inhemsk nivå vilket utgjorde en kränkning av rätten till ersättning enligt artikel 5.5 i konventionen.

Den omständigheten att det dröjde 35 dagar från det att Europadomstolen hade beordrat en överföring i enlighet med de inhemska domstolsordrarna ansåg Europadomstolen dessutom utgjorde en kränkning av rätten till individuella klagomål enligt artikel 34 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

7. Negovanović m.fl. mot Serbien (dom 25.01.2022)

Fråga om generellt förbud mot diskriminering (artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 12 till konventionen) – blinda schackspelare fick sämre förmåner

Klagandena var fyra schackspelare som hade företrätt Serbien i blinda schackolympiaden flera gånger. En av dem hade som bäst vunnit guldmedalj, de övriga hade som bäst vunnit silvermedaljer. Trots att det hade åstadkommit samma eller liknande sportprestationer som andra serbiska atleter och seende schackspelare så hade de nekats vissa ekonomiska förmåner och ett formellt erkännande genom hedersdiplom vilket de klagande menade påverkade deras anseende negativt.

Europadomstolen fann att det generellt sett var legitimt att fokusera på de högsta sportprestationerna men att det saknades objektiv och försvarbar anledning att behandla klagandena annorlunda på grund av deras funktionsnedsättning. Det förelåg därför en kränkning av det generella diskriminering förbudet i artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 12 till konventionen.

8. İlker Deniz Yücel mot Turkiet (25.01.2022)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5.1 i konventionen), rätt till utredningsmaterial (artikel 5.4 i konventionen), rätt till ersättning (artikel 5.5 i konventionen) och yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – för låg ersättning av felaktigt frihetsberövande

Klaganden frihetsberövades för sitt agerande i egenskap av turkisk korrespondent för den tyska dagstidning Die Welt. Han var frihetsberövad från februari 2017 till februari 2018. Han återvände till Tyskland efter frigivningen. Den turkiska konstitutionsdomstolen fastslog att frihetsberövandet hade skett i strid med artiklarna 5.1 och 10 i konventionen och tillerkände klaganden 3 700 euro för överträdelserna.

Eurodomstolen konstaterade att ersättningen var uppenbart otillräcklig och klaganden kunde därför fortfarande anses vara ett offer för en kränkning vid en prövning i Europadomstolen. Europadomstolen fastslog därefter att klagandens rätt till frihet och säkerhet enligt artikel 5.1 i konventionen, hans rätt till ersättning enligt artikel 5.5 i konventionen och hans yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen hade kränkts. Däremot ansåg Europadomstolen att även om klaganden inte hade haft tillgång till allt material så hade han haft tillgång till tillräckligt för att effektivt kunna argumentera kring lagligheten av hans frihetsberövande. Det förelåg därför ingen kränkning av rätten till utredningsmaterial enligt artikel 5.4 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

9. N.M. m.fl. mot Frankrike (03.02.2022)

Fråga om rätt till skydd av egendom (artikel i första tilläggsprotokollet till konventionen) – otydlig retroaktiv tillämpning av lag

Klagandena var två föräldrar och deras son. Under graviteten hade föräldrarna gjort fosterdiagnostik utan att några fosterskador upptäcktes. Sonen föddes senare med flera allvarliga skador. Efter utredning slogs det fast att ultraljuden vid fosterdiagnostiken hade tolkats felaktigt. Klaganden väckte på grundval av den utredningen en skadeståndstalan avseende de merkostnader som sonens funktionsnedsättning hade medfört. Talan avslogs med tillämpning av en ändring i lagen som hade införts efter fosterdiagnostiken och förlossningen men innan skadeståndstalan hade väckts.

Europadomstolen konstaterade att vid tidpunkten för förlossningen hade klaganden haft en legitim förväntan att deras kostnader skulle kunna ersättas. Denna legitima förväntning föll under begreppet egendom och artikel 1 i första tilläggsprotokollet var därför tillämplig. Europadomstolen konstaterade vidare att Frankrikes högsta förvaltningsdomstols och kassationsdomstolens praxis om hur övergångsbestämmelserna för den bestämmelse som hade ändrats efter födseln men innan talan hade väckts var motstridig. Enligt viss praxis hade den nya bestämmelsen ingen retroaktiv verkan även om talan väcktes efter regelns ikraftträdande medan det enligt ett annat avgörande fanns en viss retroaktiv verkan av den nya lagen. Europadomstolen fann mot den bakgrunden att ingreppet i klagandens äganderätt inte hade gjort i enlighet med en tydlig inhemsk lag och fastslog därför en kränkning av äganderätten.

10. Šeks mot Kroatien (dom 03.02.2022)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – nekad begäran att få ut allmänna handlingar

Klagande, som höll på att skriva en historisk bok om grundadet av Kroatien, hade begärt ut 56 dokument från åren 1994 till 1999 från landets presidentämbete. Begäran nekades med hänvisning till landets säkerhet. Saken överklagades till landets informationskommissionär, ett oberoende organ som skulle värna, övervaka och främja rätten till information. Kommissionären delade bedömningen att sekretessen skulle bestå för de relevanta dokumenten. Beslutet prövades även av en administrativ domstol och konstitutionsdomstolen.

Europadomstolen bedömde att begäran att del av dokumenten hade prövats på ett adekvat sätt och att det därför inte fanns skäl att anse att rätten till information som utgör en del av yttrandefriheten i artikel 10 i konventionen hade kränkts.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

11. Advance Pharma sp. Z o.o mot Polen (dom 03.02.2022)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – ytterligare en domstolssammansättning som inte är upprättad enligt lag

Klagande var ett bolag som sålde näringstillskott. Det polska farmaceutiska institutet beordrade bolaget att ta bort produkten från marknaden vilket bolaget gjorde. Bolaget förstörde även sina lager. Beslutet upphävdes dock och bolaget begärde därefter ersättning för det förstörda lagret. En domstol avslog begäran om ersättning med motiveringen att bolaget hade förstört sitt lager på eget initiativ och menade att beslutet hade endast hade beordrat att produkten plockades bort från marknaden. Högsta domstolen, bestående av en sits vars samtliga domare var tillsatta av det polska domstolsrådet från 2018, avslog överklagandet.

Europadomstolen erinrade att den tidigare underkänt tillsättningar gjorda av domstolsrådet från 2018 eftersom rådet hade brister som medförde att domare tillsatta av rådet var otillbörligt påverkade av den lagstiftande och exekutiva makten. Den sits i polska högsta domstolens civila kammare som dömt i klagandens fall var tillsatt av domstolsrådet från 2018 som inte kunde anses vara en domstol upprättad enligt lag. Det förelåg därför en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen.

Beträffande Europadomstolens domars bindande verkan enligt artikel 46 i konventionen och mot bakgrund av tidigare domar där samma brister hos det polska domarrådet konstaterats, fann Europadomstolen att det ankom på polska staten att dra nödvändiga slutsatser och vidta lämpliga åtgärder för att undvika framtida kränkningar.

12. Al Alo mot Slovakien (dom 10.02.2022)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) och rätten att närvara och korsförhöra vittnen (artikel 6.3d i konventionen) – dömd för migrantsmuggling fick inte korsförhöra vittnen

Klaganden var syrisk medborgare. 2017 dömdes han till fem års fängelse för samarbete med smuggling av migranter. Domen grundades på vittnesmål från andra migranter som hade hörts under förundersökningen i klagandens frånvaro. Klaganden hade vid tidpunkten för förhören saknat försvarare. Vid tidpunkten för rättegången hade de migranter som vittnat utvisats ur Slovakien. Deras adress och id-handlingar var dock kända.

Europadomstolen erinrade om att enligt domstolens tidigare praxis ska tre faktorer beaktas om vittnen inte närvarar vid en rättegång; om det fanns goda skäl för deras frånvaro, ifall deras vittnesmål var det enda eller avgörande vittnesmålet och ifall det fanns tillräckliga motbalanserande omständigheter som möjliggjorde en fullgod prövning av trovärdigheten av den aktuella bevisningen. Tillämpat på förevarande fall bedömde Europadomstolen att skälen till vittnenas frånvaro inte hade

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

haft tillräckligt goda grunder eftersom myndigheterna kände till deras vistelseort och identitet och de hade därför kunnat kallas. Inhemska myndigheter hade också underlåtit att undersöka ifall vittnena kunde höras på distans. Den omständigheten att klaganden inte hade närvarat vid förhören under förundersökningen kunde inte heller tolkas som en implicit eftergift av rätten att korsförhöra vittnena, särskilt då han saknat ombud och uttryckligen sagt att han hade svårt att förstå de juridiska aspekterna. Europadomstolen konstaterade därför att klaganden inte kunnat förhöra vittnen som hade varit betydande för den fällande domen av honom. Det saknades omständigheter som vägde upp denna brist. Rättegång som helhet hade därför inte varit rättvis i strid med artikel 6.1 och 6.3d i konventionen.

Jfr även Faysal Pamuk mot Turkiet (dom 18.01.2022) där Europadomstolen fastslog en kränkning av artiklarna 6.1 och 6.3d när klaganden inte kunnat höra ett vittne utomlands.

13. Anatoliy Marinov mot Bulgarien (dom 12.02.2022)

Fråga om rätt till fria val (artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – fråntagen rösträtt på grund av förmyndarskap

Klaganden var en man i fyrtiofemårsåldern som de senaste dryga 20 åren hade haft ett partiellt förmyndarskap på grund av en psykiatrisk diagnos som medförde att han inte kunde ta hand om sig själv och stundvis var aggressiv. Hans diagnos var dock inte allvarlig. Som en automatisk följd fråntogs han sin rösträtt. 2015 försökte han utan framgång att häva förmyndarskapet. Han fick inte rösta i parlamentsvalet 2017.

Europadomstolen godtog den bulgariska regeringens hållning att regleringen som uteslöt personer under förmyndarskap att rösta syftade till att rösträtten skulle nyttjas av de som var kapabla att göra informerade och meningsfulla beslut och att detta var ett legitimt syfte. Däremot var domstolen kritiskt till att ingen åtskillnad gjordes mellan fullständigt förmyndarskap och partiellt förmyndarskap. Klaganden hade vidare fråntagits sin rösträtt per automatik utan en individuell prövning i det enskilda fallet hade gjorts. Europadomstolen bedömde att ingreppet i rösträtten inte var proportionellt och det förelåg därför en kränkning av rätten till fria val enligt artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

14. Y mot Polen (dom 17.02.2022)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – fråga om ändrat födelsebevis efter könskorrigering

Klagande hade genomgått könskorrigering från kvinna till man. På hans dotters födelsebevis angavs han som fader. Han nekades dock en ändring av sitt födelsebevis.

Europadomstolen konstaterade att klagandens uppgavs vara man i sina id-handlingar och i en kortversion av hans födelsebevis. I den långa versionen av hans födelsebevis fanns dock hans tidigare kön angivet. Detta dokument var inte offentligt och användes endast i ovanliga situationer. Europadomstolen fann därför att klaganden inte hade visat några negativa konsekvenser med anledning av att han hade nekats en justering av den långa versionen av hans födelsebevis. Det förelåg därför ingen kränkning av hans rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

15. Gribben mot Förenade kungariket (beslut 17.02.2022)

Fråga om rätten till liv (artikel 2 i konventionen) – dödsskjutning på Nordirland för 30 år sedan

Klaganden är bror till en man som sköts till döds 1990 av brittiska soldater på Nordirland. Vid tillfället hade brodern och ytterligare en person varit beväpnade med gevär och klädda med handskar och rånarluvor. 1993 lades förundersökningen mot soldaterna ner för att det inte fanns tillräckliga bevis för att soldaterna inte hade agerat i självförsvar. 2012 återupptogs förundersökningen och en enhällig domstol fann att soldaterna hade öppnat eld för att de hade trott att deras liv varit fara. Europadomstolen har tidigare i en dom från 2013 kritiserat den långa tidsutdräkten.

I förevarande fall fann Europadomstolen vissa brister i utredningen, bl.a. att anhöriga inte hade fått ta del av allt material. Å andra sidan bedömde Europadomstolen att en mer omfattande utredning hade gjorts än vad som är brukligt och att det var enastående att alla viktiga vittnen kunde vittna efter så pass lång tid. Vid en samlad bedömning fann Europadomstolen att bristerna, vare sig enskilt eller tillsammans hade undergrävt klagandens rätt till en effektiv utredning av broderns död enligt artikel 2 i konventionen. Målet avvisades som uppenbart ogrundat.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

16. Association des familles des victimes du JOOLA mot Frankrike (beslut 24.02.2022)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – Statlig immunitet hinder mot domstolsprövning

Klaganden var en organisation med en överlevande fransman och anhöriga till fransmän som omkommit när ett Senegalesiskt fartyg hade sjunkit på internationellt vatten. Vid olyckan omkom närmare 2 000 personer och endast ett sextiotal personer överlevde. Organisationen hade skapats för att föra talan i Frankrike mot högt uppsatta politiker i Senegal som de menade hade ansvar för olyckan. Franska myndigheter utredde olyckan och dessa bedömde att företrädare för Senegal bar ansvar för olyckan. Förundersökningen i Frankrike lades dock ner med hänvisning till senegalesiska statens immunitet.

Europadomstolen konstaterade att beslutet att bevilja statlig immunitet begränsade klagandens rätt till domstolsprövning men att en dylik begränsning som sker i enlighet med internationell rätt inte kan anses vara oproportionerlig. I förevarande fall visade den franska utredningen att brott av internationella navigationsregler hade begåtts av högt uppsatta personer i den senegalesiska regeringen som åtnjöt immunitet. Europadomstolen återgav den franska domstolens motivering att även om dessa personers agerande hade varit klandervärt så föll det inte inom reglerna undantag från immunitet. Beslutet var därför i linje med internationell standard. Europadomstolen fann inget godtyckligt eller orimligt i de inhemska domstolarnas bedömningar och fann att klagomålet till Europadomstolen var uppenbart ogrundat.

17. Bonnet mot Frankrike (beslut 24.02.2022)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – rasistiska förolämpningar och förnekelse av brott mot mänskligheten

Klaganden, känd som Alain Soral, dömdes till 10 000 euro i böter för rasistisk förolämpning och ifrågasättande av brott mot mänskligheten. Domen grundade sig på publiceringar på en hemsida som utgjorde en parodi på tidningen Charlie Hebdo med olika serieteckningar och pratbubblor.

Europadomstolen konstaterade att de inhemska domstolarna hade gjort en grundlig prövning av yttrandena och beaktat klagandens yttrandefrihet. Europadomstolen delade bedömningen att klagandens yttrande inte bidrog till någon debatt av allmänt intresse och därför tillhörde en kategori som hade ett begränsat skydd enligt artikel 10 i konventionen. Även om det antogs att artikel 10 var tillämplig så var klagomålet uppenbart ogrundat. Europadomstolen avisade därför klagomålet.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16